

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

ЛИСТОПАД 2020 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою
на підставі матеріалів,
зібраних у листопаді 2020 року

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з щомісячними моніторинговими оглядами
Кримської правозахисної групи

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з тематичними оглядами та статтями Крим-
ської правозахисної групи

ЗМІСТ

1. ВСТУП	2
2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА	3
Право на свободу та особисту недоторканність.....	3
Обшуки та затримання.....	3
Політично умотивоване кримінальне переслідування	3
«Справа кримських мусульман».....	3
«Справа українських диверсантів»	5
Переслідування за звинуваченням у участі	5
у батальйоні імені Н. Челебіджіхана	
Переслідування «Свідків Єгови».....	5
Умови утримання в місцях несвободи.....	5
Свобода думки, совісті та релігії	6
Свобода висловлювання думки	6
Свобода зібрань та об'єднань.....	6
3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА	8
Конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни	8
Призов осіб, котрі мешкають на окупованій території, до збройних сил	8
держави, що окупує, а також пропаганда служби у збройних силах	

1. ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ

ОБШУКИ ТА ЗАТРИМАННЯ

3 листопада було затримано журналістів і активіста, котрі прибули до будівлі «Кримського гарнізонного військового суду» в Сімферополі, де відбувалася трансляція оголошення вироку в Ростові-на-Дону стосовно трьох фігурантів «справи кримських мусульман». Співробітники МВС РФ затримали журналістів видання Грані.ру Вілену Темерьянову й Аблямита Зіядінова, а також активіста Ерфана Бекирова. Їх доправили до управління МВС Центрального району Сімферополя, де на них склали протоколи за ст. 20.2 КпАП РФ (*Організація і проведення несанкціонованого мітингу*) і ст. 20.6.1 КпАП РФ (*Невиконання правил поведінки через загрозу надзвичайної ситуації, тобто порушення т. зв. «карантинних обмежень»*)¹. Того ж дня в «Центральному районному суді Сімферополя» суддя Олександр Вороний ухвалив повернути протоколи поліції для усунення недоліків через відсутність перекладача з кримськотатарської мови й адвокатів під час складання протоколів. Після цього затриманих звільнили².

ПОЛІТИЧНО УМОТИВОВАНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

Станом на кінець листопада щонайменше **109 осіб** позбавлені волі в рамках політично умотивованого й / або релігійного кримінального переслідування. Повний список опублікований на сайті КППГ³.

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

Фігурантів цієї справи звинувачують у причетності до ісламських організацій⁴ або в пропаганді діяльності організацій, які в РФ визнані терористичними чи екстремістськими, але не є такими за законодавством України. Справи розглядаються з порушенням права на справедливий суд, основними доказами для суду є свідчення анонімних свідків (багато хто з них — співробітники ФСБ РФ), досудові показання свідків, котрі у подальшому в суді заявляють, що такі свідчення дали під тиском, і лінгвістичні експертизи розмов обвинувачених мусульман. Докази, надані стороною захисту, зазвичай судді не беруть до розгляду.

У листопаді загальна кількість мешканців Криму, позбавлених волі у «справі кримських мусульман», склала **69 осіб**. Ще **5 осіб** обмежені в пересуванні: **3** перебувають під наглядом й не в змозі залишити окуповану територію, **2** — під домашнім арештом.

¹ https://facebook.com/story.php?story_fbid=425388822191534&id=403544516679677

² https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1272322639801856&id=403544516679677

³ <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2020/12/lisheniya-svobody-noyabr-2020.pdf>

⁴ У більшості випадків ця організація — «Хізб ут-Тахрір».

3 листопада суддя Південного окружного військового суду (ПОВС) Ростова-на-Дону (РФ) Роман Плиско засудив трьох кримських татар до позбавлення волі в колонії суворого режиму з відбуванням перших двох років у в'язниці, а наступних — у колонії⁵. **Рустем Емірсеїнов** отримав 17 років, **Арсен Абхаїтов** — 13 років і **Ескендер Абдулганієв** — 12 років позбавлення волі⁶.

6 листопада ПОВС у Ростові-на-Дону продовжив терміни утримання під вартою **Сейтумеру Сейтумерову, Осману Сейтумерову** й **Рустему Сейтмететову** до 22 квітня 2021 року й термін домашнього арешту **Амету Сулейманову** до 22 грудня 2020 року⁷. На сайті суду інформація про засідання відсутня.

6 листопада суддя «Верховного суду Республіки Крим» («ВС РК») Тетяна Мельник⁸ залишила чинним рішення про примусове утримання інваліда по зору **Олександра Сізікова** в психіатричній лікарні для проведення експертизи⁹. 13 листопада Олександра Сізікова після експертизи в психіатричній лікарні повернули під домашній арешт. 26 листопада «Київський районний суд Сімферополя» продовжив йому термін утримання під домашнім арештом до 2 березня 2021 року¹⁰.

12 листопада суддя Апеляційного військового суду у м. Власиха (РФ) Сергій Винник залишив чинним рішення про утримання під вартою **Різи Умерова, Енвера Омерова** й **Айдера Джаппарова** до 15 січня 2021 року¹¹.

13 листопада суддя Апеляційного військового суду Сергій Бутусов залишив чинним рішення про утримання під вартою **Ельдара Кантимирова, Руслана Месутова, Руслана Нагаєва** й **Ленура Халілова** до 21 січня 2021 року¹².

25 листопада «Київський районний суд Сімферополя» продовжив термін утримання під вартою **Емілю Зіядінову** до 1 березня 2021 року¹³.

26 листопада Третій апеляційний суд загальної юрисдикції (3-й АСЗЮ) м. Сочі залишив чинним рішення про утримання під вартою **Шабана Умерова** до 15 грудня 2020 року¹⁴. Справу розглядав суддя Костянтин Сафонов¹⁵.

26 листопада ПОВС (суддя Тимур Машуков¹⁶) продовжив термін утримання під вартою **Зекірьї Муратову** до 17 травня 2021 року¹⁷.

⁵ ПОВС / Список справ, призначених до слухання на 03.11.2020. Справа 1-25/2020(1-137/2019) https://yovs--ros.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=03.11.2020

⁶ https://facebook.com/story.php?story_fbid=1271401869893933&id=403544516679677

⁷ https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=1277020355998751&id=403544516679677

⁸ «ВС РК» / Список справ, призначених до слухання на 06.11.2020 Справа 22К-3315/2020 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=06.11.2020

⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/648261225841975>

¹⁰ Кримська солідарність / Суд продовжив домашній арешт кримського мусульманину з інвалідністю. Пристав ледь не склав протокол <https://crimean-solidarity.org/news/2020/11/26/sud-prodlil-domashnij-arest-krymskomu-musulmaninu-s-invalidnostyu-pristav-edva-ne-sostavil-protokol-720>

¹¹ Апеляційний військовий суд / Список справ, призначених до слухання на 12.11.2020. Справа 55К-310/2020 https://vap.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=12.11.2020

¹² Апеляційний військовий суд / Список справ, призначених до слухання на 13.11.2020. Справа 55К-311/2020 https://vap.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=13.11.2020

¹³ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1290887414612045>

¹⁴ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1291688147865305>

¹⁵ 3-й АСЗЮ / Список справ, призначених до слухання на 26.11.2020. Справа 55К-765/2020 https://3ap.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=26.11.2020

¹⁶ ПОВС / Список справ, призначених до слухання на 26.11.2020. Справа 1-132/2020 https://yovs--ros.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=26.11.2020

¹⁷ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1291844467849673>

26 листопада «Київський районний суд Сімферополя» продовжив терміни утримання під вартою **Ісмету Ібрагімову**¹⁸, **Вадиму Бектемірову**¹⁹, **Аліму Суфьянову** й **Сейрану Хайредінову** до 2 березня 2021 року²⁰.

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

На кінець листопада в ув'язненні перебувають **15 осіб**, котрих ФСБ РФ під час затримання звинуватила «у підготовці диверсій, зберіганні зброї та шпигунстві». Крім того, одна людина перебуває під домашнім арештом. У цих справах зафіксовано незаконні методи ведення слідства й застосування тортур для отримання свідчень зізнання, порушення презумпції невинуватості, поширення ФСБ РФ через російські ЗМІ відео «зізнання».

10 листопада адвокат М. Полозов повідомив, що суддя Першого апеляційного суду загальної юрисдикції (РФ) Віктор Рогов²¹ залишив чинним рішення про утримання під вартою **Івана Яцкіна** до 16 грудня²².

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ЗВИНУВАЧЕННЯМ У УЧАСТІ У БАТАЛЬЙОНІ ІМЕНІ Н. ЧЕЛЕБІДЖІХАНА

На кінець листопада за звинуваченням в участі у батальйоні імені Н. Челебіджіхана позбавлені волі **6 осіб**. Офіційною причиною переслідування обвинувачених в Криму за ч. 2 ст. 208 КК РФ є те, що вони не з'явилися добровільно у силові структури РФ і не заявили про свою участь у «кримськотатарською добровільному батальйоні імені Номана Челебіджіхана». Оголошеним слідством доказом діяльності батальйону проти інтересів РФ є інформація зі ЗМІ, що метою створення батальйону була деокупація Криму.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ «СВІДКІВ ЄГОВИ»

На кінець листопада 2020 року в рамках переслідування «Свідків Єгови» в Криму позбавлено волі **6 осіб**.

УМОВИ УТРИМАННЯ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

26 листопада Діляра Абдуллаєва — мати фігуранта «справи кримських мусульман» **Теймура Абдуллаєва** — повідомила, що у нього позитивний результат тесту на COVID-19. Утім адміністрація колонії №2 в місті Славута (РФ) перевела його до штрафного ізолятору до 27 листопада, де умови утримання набагато гірше, ніж в камері²³.

За інформацією КПГ, в'язнів, котрі хворіють на COVID-19 або мають симптоми COVID-19, адміністрація переводить до ШІЗО в одиночні камери з метою ізоляції. Їжу їм доставляють співробітники СІЗО в захисних строях. Такі камери переводять до «режиму карантину», що, за фактом, означає відсутність прогулянок протягом 10 днів.

¹⁸ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1291727601194693>

¹⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1291792437854876>

²⁰ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1291811157853004>

²¹ Перший апеляційний суд загальної юрисдикції / Список справ, призначених до слухання на 10.11.2020 Справа 55К-1925/2020 https://1ap.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=10.11.2020

²² https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=2757824861169804&id=1676669515952016

²³ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=839593533463738&id=100022392969328

СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ ТА РЕЛІГІЇ

3 листопада «мирова суддя» Христина Троян ухвалила постанову про стягнення штрафу в розмірі 5000 рублів з мешканця Керчі **С. Алексєєва** за ст. 5.26 КпАП РФ (*незаконна місіонерська діяльність*) за поширення релігійної літератури²⁴.

11 листопада «мирова суддя» Людмила Сологуб оштрафувала на 5 000 рублів імама **Аблякіма Галієва** за ст. 5.26 КпАП РФ за проведення п'ятничної молитви²⁵.

19 листопада «мирова суддя» Світлана Буйлова оштрафувала на 5 000 рублів за ст. 5.26 КпАП РФ мешканця Сімферополя **М. Аблаєва**²⁶.

У листопаді до «мирових судів» Криму було передано дві нових справи за ст. 5.26 КпАП РФ щодо **А. Газієва**²⁷ та мусульманської громади «**Менжаба**»²⁸.

Усього на кінець листопада КПГ зафіксувала в Криму **104 адміністративних провадження** щодо релігійних організацій та їхніх членів за ст. 5.26 КпАП РФ. У рамках цих проваджень ухвалено штрафів на загальну суму не менше 1 450 500 рублів.

28 листопада об'єднання «Кримська солідарність» повідомило, що невідомі особи прийшли до **Анни Богачової** — дружини фігуранта «справи кримських мусульман» Вадима Сірука. Свій візит вони обґрунтували якимось наказом МВС РФ про отримання роз'яснень від декількох мусульман — родичів фігурантів кримінальних справ. Вони показали список, де було позначено Анну Богачову й Вадима Сірука. Жінці ставили питання про те, чи входить вона до складу релігійних організацій. Після відмови відповідати на питання невідомих осіб прибулі заявили, що у такому разі з нею розмовлятимуть інші співробітники МВС РФ, і поїхали²⁹.

СВОБОДА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМКИ

3 листопада співробітники МВС РФ затримали в Сімферополі співробітників видання Грани.ру **Вілена Темерьянова** й **Абляміта Зіядінова** (*детальніше в розділі «Обшуки й затримання»*).

СВОБОДА ЗІБРАНЬ ТА ОБ'ЄДНАНЬ

9 листопада в Сімферополі відбувся автопробіг за участю 8 автомобілів з прапорами Азербайджану. Співробітники МВС РФ склали на учасників автопробігу протоколи за ст. 20.2 КпАП РФ (*несанкціонований масовий захід*). 10 і 11 листопада «судді Київського районного суду Сімферополя» Антон Цикуренко, Денис Діденко й Андрій Долгополов ухвалили

²⁴ «Мирові суди Республіки Крим» / Справа 05-0282/48/2020 <http://mirsud82.rk.gov.ru>

²⁵ «Мирові суди Республіки Крим» / Справа 05-0515/86/2020 <http://mirsud82.rk.gov.ru/>

²⁶ «Мирові суди Республіки Крим» / Справа 05-0348/81/2020 <http://mirsud82.rk.gov.ru/>

²⁷ «Мирові суди Республіки Крим» Справа 05-0520/28/2020 <http://mirsud82.rk.gov.ru/>

²⁸ «Мирові суди Республіки Крим» / Справа 05-0453/64/2020 <http://mirsud82.rk.gov.ru/>

²⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1293285197705600>

постанови про адміністративне покарання учасників³⁰ у формі, за словами адвоката, адміністративного арешту терміном на 5 днів. Скарги на ці рішення розглядали «судді ВС РК» Катерина Тимошенко, Володимир Агін, Оксана Шудакова, Сергій Яковлев, Любов Дяченко й Наталія Мостовенко й залишили ухвали без змін³¹.

³⁰ «Київський районний суд Сімферополя» / Список справ, призначених до слухання на 10.11.2020. Справи 5-1592/2020, 5-1593/2020, 5-1597/2020, 5-1600/2020, 5-1604/2020 https://kiev-simph--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=10.11.2020; Список справ, призначених до слухання на 11.11.2020. Справи 5-1607/2020, 5-1608/2020 https://kiev-simph--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=11.11.2020

³¹ «ВС РК» / Список справ, призначених до слухання на 25.11.2020. Справа 12-671/2020 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=25.11.2020; Список справ, призначених до слухання на 26.11.2020. Справи 12-668/2020, 12-669/2020, 12-670/2020, 12-672/2020, 12-673/2020, https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=26.11.2020

3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

КОНВЕНЦІЯ (IV) ПРО ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ПРИЗОВ ОСІБ, КОТРИ МЕШКАЮТЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ, ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ ДЕРЖАВИ, ЩО ОКУПУЄ, А ТАКОЖ ПРОПАГАНДА СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

24 листопада Міністерство оборони РФ повідомило, що з Севастополя для проходження служби в частинах ВС РФ приблизно 30 кримчан спрямували на територію РФ³².

У листопаді КПГ зафіксувала **3 нові кримінальні справи** щодо мешканців Криму за ст. 328 КК РФ (*Ухилення від служби в Збройних силах РФ*) і **2 нових вироки**, ухвалених за ст. 328 КК РФ. Примітно, що одну з нових справ порушено щодо Кирила Жданченка, котрого вже переслідували за цією статтею в 2018 році. Всього на кінець листопада КПГ зафіксувала **147** кримінальних справ за ухилення від служби в ЗС РФ, які передано на розгляд до «судів» Криму. За **142** з них вже ухвалено вироки, ще **5** перебувають на стадії розгляду.

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координаторка Кримської правозахисної групи;

Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.

³² Міноборони РФ / У Севастополі відбулася перша відправка новобранців потягом для проходження військової служби за призовом за межами півострова <https://structure.mil.ru/structure/okruga/south/news/more.htm?id=12326309>